

L'economia catalana i el seu futur

- El que ens espera en els pròxims anys no és ni la catàstrofe ni el retorn als feliços 2000

JOSEP OLIVER ALONSO*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 23.06.09

El debat sobre els brots verds en l'economia mundial ha arribat al nostre país. Com sempre passa aquí, s'ha utilitzat com a poderós instrument en el combat polític, amb posicions que comprenen des d'aquells que anticipen la desitjada recuperació fins als que s'apunten a les tesis més catastrofistes, que suggereixen que el pitjor encara ha d'arribar.

Crec que tots dos extrems cometen el mateix error: el de confondre desitjos amb realitats. A més a més, aquest error no és menor, perquè afecta el disseny de les polítiques que s'han de posar en marxa per quan hàgim superat el pitjor de la crisi.

¿Què ens pot passar en un futur immediat? És cert que el que ha passat des de l'estiu anterior replica el col·lapse viscut l'any 1929. Aquí s'hi agafen els propaladors de la catàstrofe mundial. Però, a diferència d'aquell moment, els impulsos fiscals i monetaris posen un dic a la caiguda. I és en aquest context on els brots verds tenen raó de ser.

En el nostre àmbit més pròxim, ¿han aparegut ja senyals de millora? Es tracta dels mateixos, en general, que a la resta del món. Una recuperació des de valors molt baixos de la confiança de consumidors i empresaris. Una perceptible frenada dels brutals ritmes de caiguda de la producció industrial, vendes d'habitatges o vendes comercials. Una millora en els tipus d'interès, la borsa i altres mercats financers. I una destrucció de

llocs de treball que ha abandonat la precipitosa caiguda de l'últim semestre.

El lector podrà observar que en cap cas estic parlant de creixement. I té tota la raó. Aquests senyals reflecteixen que el pitjor de la contracció sembla haver-se deixat enrere, que no és poca cosa, tot i que la reducció de llocs de treball, producció i vendes continuarà durant un cert temps més.

Per tant, si l'economia mundial no es col·lapsa una vegada més, hauríem d'esperar que la pèrdua d'ocupació es vagi reduint i que, el 2010, arribi al punt més baix. La producció terciària hauria de créixer ja a l'entorn de l'1% durant la segona meitat del 2010, i per a la industrial, després de la forta caiguda que es preveu per al 2009, també cal esperar una lenta recuperació a partir de l'estiu de l'any que ve. Aquest mateix perfil és el que s'espera del consum privat, mentre que la inversió sembla que no es recuperarà fins ben bé al 2011. En síntesi, després de la molt intensa contracció de l'activitat el 2009, el 2010 es pot anticipar un creixement nul, que amaga una suau recuperació en la seva segona meitat.

Per més durs que siguin els moments actuals, la crisi passarà. Per això el debat s'ha de centrar en quines mesures s'han de prendre ara per situar-nos adequadament en l'horitzó postcrisi. I aquí és on estem cometent novament greus errors. Els predicadors del desastre, perquè el seu diagnòstic paralitza qualsevol proposta realista. Els optimistes, perquè al postular implícitament que, passada la crisi, tornarem a la dècada prodigiosa anterior, tampoc emfatitzen els canvis que cal realitzar avui.

El que ens espera en els pròxims anys no és ni la catàstrofe ni el retorn als feliços 2000. Passi el que passi amb la millora en curs, i trigui el que trigui a consolidar-se, ens espera una dècada difícil. I això per diversos motius.

En primer lloc, perquè tots els països estan prenent posicions per a aquest moment i perquè el creixement mundial serà sensiblement menor. Devaluacions competitives a Europa (Gran Bretanya, Hongria, República Txeca, Polònia...), reduccions salarials intenses als països que no devaluen (Irlanda, els bàltics...) i ajustos a la baixa en els costos laborals en altres, auguren un futur competitiu difícil en l'àrea de l'euro per als nostres productes i serveis, on ja no és possible devaluar la pesseta. Per no parlar del segon xoc asiàtic que s'anticipa una vegada l'economia mundial s'hagi recuperat.

En segon terme, perquè aquesta recuperació que es veu venir a l'horitzó serà diferent de l'anterior i, especialment, serà molt menys intensa. No hi ha una alternativa immediata al consumidor americà, el gran dinamitzador del creixement mundial d'aquesta última dècada. Les llars d'aquell país, molt endeutades després de la borratxera anterior, estan augmentant la seva taxa d'estalvi. I el mateix estan fent les seves empreses. I tot aquest procés durarà, en el millor dels casos, un període d'uns quants anys. I si l'economia americana no es pot continuar expandint com ho va fer en el passat, aquells països (com Alemanya, el Japó o la Xina) que havien basat una part no menor del seu creixement en el sector exportador el veuran seriosament limitat.

Finalment, perquè també aquí les nostres llars (i les empreses del sector immobiliari) s'han endeutat excessivament. I els pròxims anys, igual que

a la Gran Bretanya o als Estats Units, dedicaran una part important de la seva renda al retorn del deute adquirit.

Com ens passa excessivament, en aquest país sembla molt difícil anticipar-se a un futur que, per bé o per mal, ja està escrit en allò que és essencial. Sigui quina sigui la importància dels brots verds, els ciutadans, els seus representants i els mitjans de comunicació són, avui en dia, massa pessimistes. Llastimosament, també són massa optimistes sobre el que ens espera més enllà de la crisi actual. Superar la crisi no implica esvair l'horitzó. Més enllà d'ella, certament, hi ha vida, però serà molt més difícil.

* Catedràtic d'Economia Aplicada (UAB).